

แสงแห่งอรุณที่แม่ลาหลวง

บ้านมั่นคงชนบทบนเส้นทางแห่งการขับเคลื่อนภูมินิเวศชุมชนสู่ความยั่งยืน

ทุกเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงอันยิ่งใหญ่ย่อมมีจุดเริ่มต้น และสำหรับชุมชนเล็กๆ แห่งนี้ ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอมะนังน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่นี่เป็นเพียงอีกหนึ่งของชุมชนที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้เงาแห่งความท้าทายเชิงโครงสร้าง สภาพชีวิตที่เรียบง่าย ทว่าแฝงไว้ด้วยปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้อยู่

เงามืดของความเหลื่อมล้ำภายใต้สายน้ำยาม

ชุมชนแห่งนี้ถือกำเนิดขึ้นจากวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและสายน้ำอันอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำยวม และแม่น้ำลามานานนับศตวรรษ ผู้คนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย กลุ่มชาติพันธุ์หลัก คือ ปากาเกอญอ (กะเหรี่ยง), ไทยใหญ่, ละว้า และคนเมือง (โยน) ซึ่งแต่ละกลุ่มมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ กลุ่มปากาเกอญอและละว้า ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่สูงและทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนที่พึ่งพิงน้ำฝน ขณะที่ชาวไทยใหญ่และคนเมืองจะอยู่ในพื้นที่ราบริมลำห้วยและทำการเกษตรกรรมแบบนาข้าวโดยใช้ระบบฝายภูมิปัญญาดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การขยายตัวของเมือง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ชีวิตของผู้คนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาการเข้าถึงและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสการพัฒนา ชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาที่บีบคั้นและบั่นทอนกำลังใจของผู้คนในทุกมิติ ราวกับเงาที่ปกคลุมชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาสำคัญคือ บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่ยวม

ฝั่งขวา และป่าสงวนแห่งชาติแม่ยวมฝั่งซ้าย รวมถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ยวมฝั่งขวา ทำให้ขาดเอกสารสิทธิ์ ในที่ดินที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในระยะยาว

รอยร้าวของคุณภาพชีวิต จากจุดเปราะบาง สู่จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง

บ้านเรือนเดิมเป็นเพิงพักชั่วคราว สร้างจากวัสดุเหลือใช้ที่หาได้ตามมีตามเกิด เช่น สังกะสีเก่า ไม้ผุพัง ทำให้เมื่อยามฝนตกหนัก หลังคาที่รั่วซึมจนน้ำท่วมขังภายในบ้าน ยามลมพัดแรงก็ต้องคอยลุ้นว่าบ้านจะพังลง มาเมื่อใด หลายครอบครัวต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย เพราะขาดซึ่งเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ทำให้ไม่มีความมั่นคงในชีวิต และไม่สามารถพัฒนาศักยภาพที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ จากการสำรวจพบว่ามีครัวเรือนด้อยโอกาสหรือยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยถึง 310 ครัวเรือน คิดเป็นประชากร 1,083 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนา

สำหรับสาธารณูปโภคพื้นฐานระบบคมนาคมในพื้นที่เป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะการขนส่ง ผลผลิตทางการเกษตรและการเดินทางของคนในชุมชนเพื่อเข้าถึงบริการของภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม น้ำประปาเข้าไม่ถึงทุกครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านต้องอาศัยน้ำจากแหล่งธรรมชาติที่ไม่สะอาดเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ระบบไฟฟ้ายังคงติดๆ ดับๆ ยามค่ำคืน ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะเด็กๆ ในหมู่บ้านบริวารที่ห่างไกล เช่น หมู่บ้านขุนสุ หมู่บ้านห้วยปู หมู่บ้านแม่สำเพ็งเหนือ และหมู่บ้านทุ่งวางกว้าง ที่ต้องอ่านหนังสือใต้แสงเทียน ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขพื้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ชุมชนแห่งนี้กำลังเผชิญกับความท้าทายทางสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาหมอกควันและไฟป่า ภาวะภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติที่เคยหล่อเลี้ยงชีวิตกลับเหือดแห้งหรือมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรอันเป็นหัวใจหลักในการดำรงชีพ สถานการณ์นี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร แต่ยังสั่นคลอนความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน ทำให้เกิดความกังวลอย่างต่อเนื่องถึงอนาคตที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของทรัพยากรน้ำ และเมื่อก้าวเข้าสู่ฤดูฝน ความท้าทายกลับผันเปลี่ยนเป็นภัยอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ ปัญหาน้ำท่วมตลิ่งและอุทกภัย ซึ่งสร้างความเสียหายต่อที่อยู่อาศัย พื้นที่เพาะปลูก และโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเป็นประจำ อีกทั้งการจัดการขยะในครัวเรือน ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง ขยะที่สะสมในพื้นที่สาธารณะหรือการจัดการที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เพียงแต่สร้างมลภาวะทางสายตาและกลิ่นไม่พึงประสงค์ แต่ยังเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและบ่อนทำลายสุขอนามัยของชุมชนโดยรวม

สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของระบบนิเวศและความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพชีวิตของ เศรษฐกิจของคนในชุมชน ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง และกระเทียม ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนและไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในแต่ละวัน ทำให้หลายครัวเรือนต้องเผชิญกับปัญหาหนี้สินที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆ จากการกู้ยืมเพื่อลงทุนภาคการเกษตร เงินออมแทบไม่มี ทำให้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินก็ต้องกู้หนี้ยืมสินเพิ่ม ส่งผลให้ชีวิตต้องดิ้นรนและอยู่ภายใต้ความกดดันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังขาดการรวมกลุ่ม ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง รวมถึง

ขาดองค์ความรู้ในการผลิตและแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ทำให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้เต็มที่ ซึ่งสะท้อนถึงความเปราะบางทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

บ้านมั่นคง จุดเริ่มต้นของชีวิตมั่นคง

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงทำให้สภาองค์กรชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในตำบลแม่ลาหลวงได้ประชุมหารือสรุปปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำเสนอต่อสภาองค์กรชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนในการหารือเพื่อขอรับงบประมาณในการสนับสนุนแก่ชุมชน โดยมีหน่วยงานภาคีต่างๆ เข้าร่วม เช่น วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยนำข้อมูลครัวเรือนยากจน

(จปฐ.) ข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัด (PPPCONNECT) มาเทียบเคียงข้อมูลระดับความยากจนและความเดือดร้อน จึงสรุปได้ว่าควรจะเสนอขอรับงบประมาณการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช.

ด้วยเหตุนี้ ทางตำบลจึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เดือดร้อนด้านที่ดินและที่อยู่อาศัย นำเสนอต่อสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อขอรับงบประมาณโครงการบ้านมั่นคงชนบท ปี 2565 ซึ่งได้รับการอนุมัติงบประมาณ จำนวน 12,900,000 บาท แบ่งเป็น 5 แผนงาน คือ แผนซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัย 8,000,000 บาท แก่ผู้เดือดร้อนจำนวน 310 ครัวเรือน การพัฒนาสาธารณูปโภค 2,400,000 บาท การพัฒนาเศรษฐกิจ 1,000,000 บาท การพัฒนาสังคม 1,000,000 บาท และงบบริหาร 500,000 บาท งบประมาณที่ได้รับในครั้งนี้ ทำให้ได้พัฒนาหลายด้าน ไม่ใช่แค่การสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ หากแต่เป็นการยกระดับ "คุณภาพชีวิต" ในทุกมิติอย่างแท้จริง ราวกับรังสรรค์ "บ้านที่ให้มากกว่าคำว่าบ้าน" อันเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ขับเคลื่อนโดยคนในชุมชนเอง

โดยเริ่มต้นจากการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เนื่องจากปัญหาความยากจนและข้อจำกัดทางกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถซ่อมแซมหรือสร้างใหม่ได้อย่างถูกต้อง แต่ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ก็สามารถหาแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีความมั่นคงได้โดยการขออนุญาตการใช้พื้นที่ป่า การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จึงเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม มีการปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัย ชาวบ้านร่วมกันลงแรง ก่ออิฐ ฉาบปูน ตัดไม้ ยกเสา ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบบ้านที่คำนึงถึงการใช้งานจริงของคนทุกช่วงวัย ทั้งการสร้างทางลาดสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อให้เข้าถึงบ้านได้สะดวกขึ้น การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยที่กว้างขวางขึ้นเพื่อรองรับสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น และการเลือกใช้วัสดุที่แข็งแรงทนทาน เพื่อให้บ้านเป็นที่พึ่งพิงได้อย่างแท้จริง

เพื่อให้เกิดระบบนิเวศน์แห่ง
คุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์แบบยั่งยืน
มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่
จำเป็น เช่น ระบบไฟฟ้าแสงสว่างด้วย
พลังงานแสงอาทิตย์ และถนน
คอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้านบวร
ที่ห่างไกล ซึ่งไม่สามารถพัฒนาได้ตาม
ระบบปกติเนื่องจากตั้งอยู่ในเขตป่า

สำคัญ นี่เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสและยังเอื้ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
ในการเข้าตรวจการณ์

ความเปลี่ยนแปลงที่สัมผัสได้ นางสาวหน่อพอเด คณาตระกูลหงส์ หนึ่งในสมาชิกชมรมแม่บ้านที่อยู่อาศัย
ได้กล่าวว่า

"เมื่อก่อนบ้านฉันเป็นแค่เพิงพักเล็กๆ ที่แทบจะพังลงมาทุกเมื่อ ยามฝนตกก็ต้องคอยหาภาชนะมารอง
น้ำจนเต็มบ้าน ตอนนี้นฉันมีบ้านใหม่ที่แข็งแรง หลังคาก็ไม่รั่วแล้ว รู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นขึ้นเยอะเลย เหมือน
ได้ชีวิตใหม่จริงๆ ที่มีบ้านเป็นของตัวเองอย่างมั่นคง"

คำกล่าวข้างต้น สะท้อนความรู้สึกของการมีบ้านที่ให้ความมั่นคงทางใจได้อย่างลึกซึ้ง และเป็นรากฐาน
สำคัญที่ทำให้พวกเขามีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

สิ่งแวดล้อมดี เริ่มที่คนในชุมชน

นอกจากการได้มาซึ่งบ้านที่มั่นคงเป็นของตนเองแล้ว ชุมชนแม่ลาหลวงยังตระหนักถึงความจริงที่ว่า
"บ้าน" จะไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงที่สมบูรณ์ได้เลย หากปราศจากสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่าง
แท้จริง เพื่อความสะอาดของชุมชนอย่างทั่วถึง มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมหลายประการ อาทิ การ
จัดทำธนาคารขยะ เพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางและสร้างรายได้จากการขายขยะรีไซเคิล การ

อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะในครัวเรือน ซึ่งช่วยลดปริมาณขยะ รวมถึงการจัดกิจกรรม "Big Cleaning Day" เป็นประจำทุกเดือน

จากปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชนที่กล่าวมาข้างต้น ชุมชนยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลรักษาป่าชุมชน อย่างเข้มแข็ง การปลูกป่าเพิ่มเติม และการทำแนวกันไฟป่า เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและทรัพยากรสำคัญของชุมชน โดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนองค์ความรู้จาก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ยมผึ่งขวา ในการจัดอบรมเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเสริมสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลรักษาป่าและแหล่งน้ำในพื้นที่ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม ชุมชนได้รวมพลังกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังนอกจากนี้ชุมชนยังร่วมกันปลูกป่าชุมชนเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเน้นการปลูกพืชท้องถิ่นที่เหมาะสมกับระบบนิเวศของป่าต้นน้ำ พร้อมกับการทำฝายชะลอความชุ่มชื้นในป่า เพื่อช่วยกักเก็บน้ำและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เสียงสะท้อนจากคนในชุมชน ยืนยันถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวของ ป้าปี สมาชิกชุมชนแม่ลาหลวง ที่แบ่งปันความรู้สึกภาคภูมิใจในความเปลี่ยนแปลงนี้ว่า:

"เมื่อก่อนขยะเยอะมากส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว ตอนนีเราช่วยกันดูแล จัดการขยะอย่างเป็นระบบ ชุมชนสะอาดขึ้นเยอะมากค่ะ แถมยังได้ปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียว ทำให้บรรยากาศน่าอยู่ขึ้นมาก ลูกหลานก็มีอากาศบริสุทธิ์ให้หายใจและได้เรียนรู้เรื่องธรรมชาติ"

คำบอกเล่านี้ตอกย้ำถึงความสุขและสุขภาพกายใจที่ดีขึ้นของคนในชุมชนจากการร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

เสริมอาชีพ สร้างเศรษฐกิจฐานราก

เมื่อโครงการบ้านมั่นคงก้าวเข้ามา ชุมชนแม่ลาหลวงไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่การสร้างที่อยู่อาศัย แต่ยังเล็งเห็นถึงมิติที่สำคัญยิ่งของการยกระดับคุณภาพชีวิตผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างรอบด้าน โดยมุ่งเน้นการอบรมส่งเสริมอาชีพที่หลากหลาย เพื่อเป็นรากฐานในการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือนอย่างยั่งยืน ชุมชนได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาคีต่างๆ ในการจัดฝึกอบรม "สัมมาชีพตามวิถี" ที่สอดคล้องกับ

ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ปศุสัตว์วิถี" ได้รับการชูโรงให้เป็นหนึ่งในหัวใจหลักของการพัฒนาอาชีพในชุมชน

เดิมกลุ่มบ้านบริวารจะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ด้วยศักยภาพของพื้นที่และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านที่คุ้นเคยกับการเลี้ยงสัตว์ทางโครงการจึงมอบพ่อบัณฑิต แม่พันธุ์หมูดำให้แก่หมู่บ้านบริวาร เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางด้านอาหาร (แหล่งโปรตีน) และเพื่อสร้างรายได้จากการชำแหละหมูขายและขยายพันธุ์ โดยโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้และเทคนิคการเลี้ยงหมูจากพืชที่มีในท้องถิ่น จากศูนย์เฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (PODD) ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของปศุสัตว์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการสุขภาวะสัตว์อย่างครบวงจร เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการทำปศุสัตว์จะเป็นไปอย่างยั่งยืนและปลอดภัยต่อทั้งคนและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับปศุสัตว์

ส่วนพื้นที่บ้านหลักประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกผัก ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง กระเทียม ก็มีการส่งเสริมเกษตรกรรมปลอดภัยและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพืชผักพื้นถิ่น โดยความร่วมมือจากสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ลาน้อย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน และอีกหนึ่งอาชีพที่ได้รับความนิยม คือ การเพาะเห็ด ซึ่งถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคการเพาะเลี้ยงจากปราชญ์ชาวบ้านผู้เชี่ยวชาญด้านการเพาะเห็ด เพื่อให้ชาวบ้านสามารถเพาะเห็ดไว้บริโภคในครัวเรือน ลดรายจ่าย และสามารถสร้างรายได้เสริมจากการจำหน่ายได้อีกด้วย เสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในวงกว้าง

นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพหลากหลายประเภท อาทิ กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มตีเครื่องเงิน กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยง และกลุ่มผ้าทอละว้า ซึ่งล้วนเป็นงานฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์และสืบทอดกันมาแต่โบราณ กลุ่มเหล่านี้ได้รับการเชื่อมโยงกับเครือข่ายส่งเสริม การท่องเที่ยว (CBT

แม่ฮ่องสอน) เพื่อขยายช่องทางการตลาดให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นที่รู้จักและเข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมถึงกลุ่มท่าปลาแดดเดียว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนสวัสดิการชุมชน หน่วยงานภาคีเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่ให้คำปรึกษา แต่ยังได้ส่งวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติจริงแก่ชาวบ้านอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนการผลิต พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้นที่จำเป็น เช่น เมล็ดพันธุ์พืช อุปกรณ์การเกษตร และช่วยอำนวยความสะดวกด้านช่องทางการตลาดเบื้องต้น ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้อย่างชัดเจนคือ การเกิดขึ้นของ "ตลาดชุมชน" ที่เป็นพื้นที่ให้สมาชิกนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโครงการส่งเสริมอาชีพมาจำหน่ายโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นผักปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์แปรรูป หรือหัตถกรรมพื้นบ้าน ตลาดแห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงช่องทางการสร้างรายได้ แต่ยังเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน และดึงดูดผู้คนจากภายนอกให้เข้ามาเยี่ยมชม ส่งผลให้เศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชนหมุนเวียนอย่างคึกคักและยั่งยืน

ความเปลี่ยนแปลงที่สัมผัสได้: นายธนเศรษฐ์ คณาตระกูลหงส์ หนึ่งในสมาชิกที่ร่วมโครงการเล่าถึงโอกาสใหม่ที่ได้รับ ซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มรายได้ แต่ยังสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นว่า

"เมื่อก่อนมีรายได้ไม่แน่นอน บางวันก็ไม่มีงานเลย ทำให้เป็นกังวลเรื่องปากท้องมาก พอได้เข้าร่วมอบรมการส่งเสริมอาชีพปศุสัตว์วิถี และนำผลผลิตที่ได้มาขายที่ตลาดชุมชน ก็พอมีรายได้เสริมเข้ามาเลี้ยงครอบครัวได้ ตอนนี้รู้สึกมั่นคงในอาชีพมากขึ้น มีกำลังใจที่จะพัฒนาตัวเองและผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นไปอีก"

กองทุนชุมชน เพื่อที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

ปัจจุบัน ชุมชนได้พัฒนาระบบการออมและจัดตั้ง "กองทุนเพื่อการออมและที่อยู่อาศัยตำบลแม่ลาหลวง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านแก่สมาชิกและผู้ด้อยโอกาส ดูแลสมาชิกยามเกิดภัยพิบัติ และเป็นทุนหมุนเวียนเพื่อต่อยอดพัฒนาและยกระดับกองทุนอื่นๆ ปัจจุบันมีเงินออม 45,000 บาท โดยมีเงื่อนไขการออมเบื้องต้น คือ ออมทรัพย์ 30 บาทต่อเดือน และมีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใสโดยคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก และมีการวางแผนและนำเงินเหล่านี้มาจัดสรรดูแลสมาชิก มีการประชุมสมาชิกเพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนอย่างโปร่งใส และมีการกำหนดระเบียบการช่วยเหลือที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและทั่วถึง

นางเตเรซ่า ปัญญา หนึ่งในสมาชิกของกองทุน เล่าด้วยน้ำเสียงซาบซึ้งถึงความช่วยเหลือที่ได้รับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงทางใจได้อย่างมหาศาล

"เมื่อบ้านฉันได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ฉันจำเป็นต้องย้ายที่อยู่อาศัยเพราะที่เดิมน้ำท่วมเสียหายหมด โดยกองทุนที่อยู่อาศัยได้เข้ามาช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและย้ายที่อยู่ ทำให้ฉันมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงดังเดิม รู้สึกซาบซึ้งใจมากที่ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน ยามที่เราเดือดร้อน ชุมชนเป็นเหมือนครอบครัวใหญ่ที่คอยดูแลกันและกันจริงๆ"

พลังชุมชน สร้างสุขภาวะทุกช่วงวัย

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของคนในชุมชนผ่านกิจกรรมออกกำลังกายซึ่งได้รับการสนับสนุนเครื่องออกกำลังกายใต้แผนงานการออกกำลังกายในกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อทำกายภาพบำบัดศูนย์กายอุปกรณ์ การสานต่อกลุ่มดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง เดิมทีในตำบลมีโรงเรียนผู้สูงอายุ จะมีการเก็บออมเงินทุกครั้งที่โรงเรียนเปิด เพื่อเก็บสะสมเป็นเงินออมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในยามเจ็บป่วย (มอบเงินช่วยเหลือรายละ 200 บาท) ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพแข็งแรง มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

จากบ้านผูกพัน สู่ชุมชนมั่นคง และแหล่งเรียนรู้ต้นแบบเพื่อการพัฒนา

จากบ้านที่ผูกพัน สู่บ้านที่มั่นคง จากสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยขยะสู่พื้นที่ที่น่าอยู่และสะอาดตา จากความยากลำบากสู่โอกาสในการสร้างรายได้และพึ่งพาตนเอง จากปัญหาต่างๆ สู่การจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ คือผลพวงที่ได้รับจากโครงการบ้านมั่นคงชนบทตำบลแม่ลาหลวง

ส่งผลให้ ณ วันนี้ ตำบลแม่ลาหลวงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน จนกลายเป็น "แหล่งเรียนรู้" หรือ "ศูนย์การจัดการปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย" ให้กับชุมชนอื่นๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงานและนำแนวคิดไปปรับใช้ นี่คือหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า "พลังเล็กๆ" ของคนในชุมชนสามารถสร้าง "การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่" ได้จริง และเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้ โดยมี "คณะกรรมการเมือง" ซึ่งประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม